

УДК 332.1:338.49

ОЛЬШАНСЬКА О. В., ОЛЬШАНСЬКИЙ Г. В.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ВИВЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНО-ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Визначення сутності економічного простору та аналіз взаємозв'язків і взаємовідносин економічного простору регіону та країни; обґрунтування актуальності вивчення студентами економічних вишів спеціальних курсів з регіонально-просторової організації економіки.

Використані загальновідомі підходи проведення наукових досліджень, такі як діалектичний метод та системний підхід.

Розкрито сутність економічного простору та проаналізовано взаємозв'язки і взаємовідносини економічного простору регіону та країни. Визначено актуальність вивчення студентами економічних вишів спеціальних курсів з регіонально-просторової організації економіки.

Обґрунтовано необхідність формування в них світоглядних ідей щодо об'єктивного характеру просторового розвитку господарства, регіоналізації економічного мислення та освіти в цілому.

На основі встановлених дослідженням практичних та знанневих компетенцій сформовані програми викладання вибіркових дисциплін із вказаної тематики.

Ключові слова: *економічний простір країни, регіонально-просторова організація економіки, регіоналізація економічного мислення, знаннєві та практичні компетенції.*

Вступ. Однією з найважливіших теоретичних і прикладних проблем сучасності є забезпечення просторового розвитку суспільства, пошук найбільш досконалої моделі його просторової організації. Основними факторами, які обумовлюють особливості просторової організації суспільства, є природно-ресурсні переваги тих чи інших територій (регіонів) країни, економічні передумови, які визначають з позицій економічної доцільності напрями виробничої діяльності, особливості соціально-інфраструктурного розвитку, забезпечення найбільш повної і надійної безпеки з боку негативних зовнішніх впливів та інше.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сутності економічного простору та аналіз взаємозв'язків і взаємовідносин економічного простору регіону та країни; обґрунтування актуальності вивчення студентами економічних вишів спеціальних курсів з регіонально-просторової організації економіки.

Економічний простір будь-якої території (регіону) необхідно розглядати як частину цілого (усього) простору країни. Діалектика окремого і загального розкриває взаємозв'язок між ними, згідно з яким окреме неможливе без загального, як і загальне неможливе без окремого, що слугує субстратом загального. Загальне завжди пов'язане з конкретним, а конкретне перебуває під впливом загального. Ця єдність і залежність, а разом з тим й особливість, як філософські категорії, повною мірою проявляються у взаємовідносинах економічного простору регіону і країни в цілому [1]. Все це особливо актуалізує дослідження регіонально-просторового розвитку суспільства, адже з просторової точки зору, регіон завжди є частиною певної території, що за масштабами перевищує регіон.

Результати дослідження. Економічному простору країни або окремого її регіону найбільш притаманні ознаки саморегуляції через попит та пропозицію на регіональному та міжрегіональному рівнях, конкуренцію в межах регіону, форми власності, тобто фактори, які домінують у механізмі економічного зростання і розвитку конкретної території.

Економічний простір країни або регіону визначається широкою взаємодією між усіма господарюючими суб'єктами, що відображає інтеграційний процес і характеризує комплексність і збалансованість його розвитку [2]. Таким чином, економічний простір будь-якого регіону країни є по суті частиною економічного простору країни та формує регіональний простір, що об'єднує виробників і споживачів товарів і послуг в єдину цілісну економічну систему в межах регіонів країни.

Просторовий аспект аналізу дозволяє найбільш повно визначити і вивчити взаємодії суспільства і природи, дає можливість найбільш достовірно представити сферу діяльності людей, розкрити її елементи й особливості функціонування як єдиної системи та отримати достовірні знання про особливості та характер взаємодії між людиною та середовищем її існування.

Саме тому надзвичайно актуальним сьогодні є вивчення студентами економічних вишів спеціальних курсів з регіонально-просторової організації економіки. Прикладом таких навчальних дисциплін можуть слугувати «Регіонально-просторовий розвиток економіки», «Управління регіональним розвитком» та «Просторова організація економіки», які викладаються для студентів 2 або 3 курсу як вибіркові дисципліни у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Їх потреба викликана як новим етапом розвитку теорії і методології регіоналізації та просторового розвитку господарства, так і потребами практики. В сучасних європейських країнах особливе значення надається саме проблемам регіонально-просторового розвитку і регіональної політики.

Прийняття Європейської хартії регіонально-просторового розвитку, а також Концепції регіонально-просторового планування та інших документів забезпечило правову базу регіонального розвитку й самоуправління країн Європи. В них мова йде про стратегію просторового розвитку як великих (Балтійського, Центрального, Адріатичного, Дунайського, Чорноморського та ін.), так і локальних (просторовий розвиток басейну річки Тиса) просторів Європи, європейську інтеграцію та міжрегіональне і транскордонне співробітництво не лише країн Євросоюзу, але й за його межами, тобто усієї території Ради Європи, в тому числі й України.

Оскільки Україна заявила про свій європейський вибір, то вона не може ігнорувати підписані нею як членом Ради Європи документи. В Концепції регіонально-просторового планування Ради Європи відзначається, що вона є одночасно науковою дисципліною, адміністративним методом і політикою, розробленою в якості міждисциплінарного та глобального підходу, спрямованого на збалансований регіональний розвиток і фізичну організацію простору у відповідності з єдиною стратегією [3].

Характерною рисою просторового розвитку є вирішення проблем, які виходять за рамки політики окремих держав та регіонів і стосуються загальних взаємовідносин. Питання, які кожні три роки постійно обговорювались Європейською конференцією міністрів регіонально-просторового планування (СЕМАТ) стосується саме просторового та регіонально-просторового планування, його стратегії і перспектив [4]. Зазначене свідчить і про майбутню актуальність проблем регіонального розвитку як на національному, так і глобальному рівнях.

Сучасний етап ринкових реформ в Україні загострив проблему регіоналізації та просторової організації господарства, оскільки не визначені пріоритети регіонально-просторового розвитку, наявна неготовність регіонів до зростаючого конкурентного тиску, неефективно використовується гео економічне положення регіонів, відсутні реальні, а не декларативні стратегії розвитку регіонів, не вирішені інші питання, які свідчать про фундаментальний характер і значимість регіонально-просторових досліджень у вирішенні питань розвитку економіки регіонів і країни в цілому. Гостро стоїть питання ефективного стратегічного управління регіонально-просторовим розвитком та кадрового забезпечення управлінської діяльності в регіонах [5].

На сучасному етапі не вирішеними в методологічному аспекті є питання взаємодії регіонів і місцевого самоврядування, які є ключовими в забезпеченні соціально-економічного розвитку локальних систем, зменшенні їх надмірної диференціації, внутрішньорегіональної і міжрегіональної взаємодії, збалансованого розвитку регіонів різних типів з урахуванням їх історичних,

економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Для вирішення цих надзвичайно складних завдань в Україні необхідні нові фундаментальні знання з різних проблем просторової організації господарства країни та її регіонів. Використання їх в лекційних і семінарських заняттях спеціально розроблених навчальних курсів «Регіонально-просторовий розвиток економіки», «Управління регіональним розвитком» та «Просторова організація економіки» сприятимуть формуванню та розвитку новітнього світогляду студентів-економістів щодо об'єктивного характеру просторового розвитку господарства, формування регіонально-просторових економічних систем, регіоналізації економічного мислення та освіти в цілому.

Основними завданнями викладання вищезазначених дисциплін є:

- засвоєння студентами економічних спеціальностей концептуальних підходів, критеріїв та показників аналізу й оцінки регіонально-просторового розвитку країни;
- з'ясування ролі державного управління процесами просторової організації економіки та необхідності застосування ринкових механізмів у розвитку проблемних територій;
- вивчення методологічних аспектів прогнозування регіонально-просторового розвитку країни;
- засвоєння особливостей просторової організації господарства України, необхідності підвищення ефективності спеціальних економічних зон, посилення міжрегіонального та транскордонного співробітництва;
- набуття студентами основних навичок та вміння аналізувати інформацію щодо просторового розвитку економіки країни, здійснювати діагностику регіональної соціально-економічної ситуації та самостійно оцінювати можливості вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем регіонів.

Висновки. Початок наукових знань щодо особливостей просторової організації економіки закладається під час вивчення курсу «Регіональна економіка», яка є нормативною дисципліною підготовки бакалаврів з економіки та підприємництва. Отже, послідовне вивчення наукових основ регіонально-просторового розвитку економіки та суспільства в цілому дозволяє студентам набути необхідних знань та практичних компетенцій у галузі наукового аналізу умов і факторів просторової організації економічної системи України, можливостей її інтеграції у європейський та світовий економічний простір.

Список використаної літератури

1. Управління соціально-економічним розвитком регіону: Навчальний посібник з дисципліни / О. В. Ольшанська, М. І. Фащевський, І. В. Білоконь, Т. А. Заяць; За заг. ред. М. І. Фащевського, О. В. Ольшанської. – К.: КНЕУ, 2011. – 308 с.
2. Изард У. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах. — М., 1966. – 249 с.
3. Нова державна регіональна політика в Україні / За ред. В.С. Куйбіди. – К.: Вид-во "Крамар", 2009. – 232 с.
4. Регіонально-просторовий розвиток України: Навчальний посібник з дисципліни / О. В. Ольшанська, М. І. Фащевський, І. В. Білоконь, Т. А. Заяць; За заг. ред. М. І. Фащевського, О. В. Ольшанської. – К.: КНЕУ, 2012. – 323 с.
5. Гаврилишин Б.Д. До ефективних суспільств: дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові / Б. Гаврилишин і упоряд. В.Рубцов. – Вид. 3-є, допов. – К.: Унів. вид-во Пульсари, 2009. – 248 с.

ИЗУЧЕНИЕ РЕГИОНАЛЬНО-ПРОСТРАНСТВЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ КАК НЕОБХОДИМЫЙ ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ КАЧЕСТВ СТУДЕНТОВ

ОЛЬШАНСКАЯ А. В., ОЛЬШАНСКИЙ Г. В.

ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

Определение сущности экономического пространства и анализ взаимосвязей и взаимоотношений экономического пространства региона и страны; обоснование актуальности изучения студентами экономических вузов специальных курсов по регионально-пространственной организации экономики. Используются общеизвестные подходы проведения научных исследований, такие как диалектический метод и системный подход.

Раскрыта сущность экономического пространства и проанализированы взаимосвязи и взаимоотношения экономического пространства региона и страны. Определены актуальность изучения студентами экономических вузов специальных курсов по регионально-пространственной организации экономики.

Обоснована необходимость формирования у них мировоззренческих идей относительно объективного характера пространственного развития хозяйства, регионализации экономического мышления и образования в целом.

На основе установленных исследованием практических компетенций и компетенций знаний сформированы программы преподавания выборочных дисциплин по указанной тематике.

Ключевые слова: *экономическое пространство страны, регионально-пространственная организация экономики, регионализация экономического мышления, знания и практические компетенции.*

STUDYING OF THE REGIONAL AND SPATIAL ORGANIZATION OF ECONOMY AS A NECESSARY FACTOR OF FORMATION

OLSHANSKAYA A., OLSHANSKY G.

SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman"

Defining the essence of economic space and the analysis of the linkages and relationships of economic space in the region and the country; justification of the relevance of the study of students of economic universities special courses on regional and spatial organization of the economy.

Well-known approaches are used in research, such as the dialectical method and system approach. The essence of economic space and analyzed the relationship and the relationship of economic space in the region and the country. Determine the relevance of studying students of economic universities special courses on regional and spatial organization of the economy.

The necessity of forming their philosophical ideas about the objective nature of the spatial development of the economy, the regionalization of economic thinking and education in general.

It was generated the practice teaching programs of the courses on these topics, based on established research practical competencies and competencies of knowledge.

Keywords: *economic area of the country, regional and spatial organization of the economy, the regionalization of economic thinking, knowledge and practical competence.*